

Љубиша Ђокић

БИБЕРЧЕ

(одломци из драме за децу)

ЛИЦА:
ПРИПОВЕДАЧ
МАЈКА
БИБЕРЧЕ
ДОБРИША, његов друг
СВАДИША, његов друг
СТОГОДАН, старац из села
ЦАРИЦА
ДИВНА, њена кћи

ВИТЕЗ СТРАХА
ПРИНЦ КУКАВИЧКИ
ЗВЕЗДАН, научник на двору
ГРДИЛО, угледни дворанин
ТУЊО, његов слуга
СТРАЖАР

Дворани, принцезе

Долађа се у време када су постојале але.

ПРИПОВЕДАЧ:

Било је то некад, у давна времена. Живела је тада једна добра жена у колиби малој на ивици села. Да добије сина то је жарко хтела. Нека буде бео или ђоути црнца, макар мањи и од биберовој зрнца, само да је крај ње, да има свој сина. То јој беше жеља највећа, једина. И једнога дана тако се и збило: добила је дете црнокосо, мило, ја радостно њеној није било краја. Колиба је њена блистала од сјаја. Оно што је хтела мада беше сирекла, ипак једна рана срце јој је иекла: њенога јединца Биберче су звали, зашто што је био исувине мали, а то је за мајку била жалост јака да син буде мањи од својих вршњака. Зашто ипак није живела у срећи: желела је жарко да порасте већи. Пролазиле тако године и дани. Сва су деца расла к'о крушке на јрани постојали младићи. Ал' је судбе клеће: само је Биберче остао још дете. Да ли је касније порастао већи? Шта је са њим било? То ће бајка рећи.

І чин
V сцена

СВАДИША, ДОБРИША, БИБЕРЧЕ

СВАДИША: (са завојем преко ока) Дођи мало.

БИБЕРЧЕ: Претиш?

СВАДИША: Наравно да претим. Због овога морам да ти се осветим. (Показује на завој.)

БИБЕРЧЕ: Па зар сам те збиља лупио у око?

СВАДИША: Још како! За ово платићеш жестоко.

БИБЕРЧЕ: Извини, молим те!

СВАДИША: Ништа ти не вреди. Молба те од овог неће да поштеди. (Прећи ћесницом.)

ДОБРИША: Како то изгледаш? Шта ти тај мач значи?

СВАДИША: Кад је сам са собом, онда се јуначи.

БИБЕРЧЕ: Идем сад на мегдан да изађем али.
ДОБРИША: Шта ти то говориш? (*Свадиши.*) Он се ваљда шали?
СВАДИША: Не шали се, само увећао меру: излази на мегдан сигурно гуштеру.
ДОБРИША: Је л' истина? Реци да још једном чујем.
БИБЕРЧЕ: Борићу се с алом.
ДОБРИША: То ти не верујем.
СВАДИША: Зашто не верујеш? Видиш да је спреман.
Од његове снаге настрадаће нема.
Страшан је он јунак, уме да се туче.
Могао би алу – за реп да повуче.
БИБЕРЧЕ: Само се ти ругај, не љутиш се зато.
ДОБРИША: Како си уопште помислио на то?
Куд ала одједном на ум да ти падне?
БИБЕРЧЕ: Зато што смрт носи за девојке јадне.
(Добриша и Свадиша се у чуду погледају.)
Малопре сам причу слушао од деде о аждаји страшној што девојке једе и скоро из ока суза ми се оте. Сваког дана оне страдају сироте а никога нема ко ће да их брани.
Прошли су до сада већ толики дани – сви ћуте и али своје кћери нуде.
Ја ћу да их браним па ма шта да буде!
СВАДИША: Ти ћеш да их браниш?! То ме на смех тера!
Мали си к'о бибер, лакши си од пера.
Како да не можеш тога да се сетиш?
Ја мало да дунем... (*Пућне усћима.*)... Ти ћеш да одлетиш.
А али је само довољно да кине
па да те почисти. Кад порастеш, сине,
онда би некога могао и спасти.
Само, ти никада нећеш ни порастити.
ДОБРИША: Слушај, то сувише увредљиво звучи!
БИБЕРЧЕ: (*Одмахне руком, Добриши.*)
Пусти! Мојој мајци поздрав испоручи.
Реци јој, молим те, да ми тешко пада
без поздрава њеног што одлазим сада.
ДОБРИША: Јави јој се.
БИБЕРЧЕ: Не смем. Одлазим што брже, јер ме њене сузе могу да задрже.
ДОБРИША: Добро, рећи ћу јој.
БИБЕРЧЕ: Онда, остај здраво! (*Поздравља се.*)
ДОБРИША: Срећно! Ал' се плашим, да ти кажем право.
(*Биберче се осмехне, одлази.*)
СВАДИША: (*Виче за њим.*)
Ти је место мене голицај за шапу!
Доведи је после живу – на канапу!

VI сцена

ДОБРИША, СВАДИША
СВАДИША: (Скида завој са ока, који му више није потребан.)
Да нисам видео, веровао не би'!
Он није паметан! Он није при себи!

ДОБРИША: Ћути!

СВАДИША: Па да ли то на паметног личи да озбиљно схвати све што је у причи.

Вратиће се одмах. Та му шала вреди!

ДОБРИША: Истинита прича можда је по среди. И можда он сада иде правој мети.

СВАДИША: (Уозбиљи се, њочеша се њо њемену.)

То ми није било ни на крај памети!

(Обојица забринуто њосмањрају у њравицу куда је оџиџао Биберче.)

ПРИПОВЕДАЧ:

Глас њо целом селу, за њили час њуче: „Пошао Биберче с алом да се њуче!” Од великој чуда крсџиле се бабе а сџарцима ноје дрхџале су слабе. Мајџи, у њом часу, свако беше одан: сви су је њешили. А деда Сџоџодан? Сузе су му лиле као кишне кайи: „Јадна ли је џава кад џамеџ излаџи!” њричао је себи увек из њочеџка и чуџао браду – а већ беше реџка.

И џако су они осеџљиви, меки, џлакали, дрхџали. Па иџак су неки сачували храброст и њрисусџво духа.

Мада је све доџло наџло, изнебуха, одлучише брзо: наџмо џа смесџа! У њоџеру њође, сиџурно, њих – двесџа. И до њрвој мрака, баџ дан када мину, све су њреџражили, целу околину, ал’ од Биберчеџа ни џраџа ни џласа џа се њомирише да му нема сџаса.

За њо време он је одмакао друмом,
џрошао кроз њоље. Кад беше њред шумом,
засџаде одједном, јер џа немир џаче:
„Да ли да се враџим? Знам, сад мама џлаче.

Као да је видим. И џу сузу њену.
Да се враџим? Морам.” И већ се окрену,
али неџџо ноје као да му свеза:
„Чуј, ако се враџиџи, умређе џринџеза!”
Ова џа мисао наједанџуџ џрже.
џоџледа на шуму и крену јоџ брже.

Док је џролазио, живоџиџе мноје од чуда, од сџраха. скочише на ноје. Лав џреџеџи рикну: „Шџа сад ово значи?” Ал’ му један зечиџ одмах џроџумачи:
„То Биберче иде на двобој са алом!” „Пусџиџиџа џа онда. Са џаковом будалом ша-
лиџи се није” – џроџунђа лав зеки и оџеџ задрема. Иџак се, џонеки, охрабрише
мало џа сиђоше на џуџи. Зечиџ џа, од миља, џовуче за кайуџи. Вевериџа једна
махнула му реџом. Шева џа џоздрави својом џесмом лейом. Медвед му џонуди
сађе џуно меда. Умиљаџа срна нежно џа џоџледа. Деџлиџа џа џоздрави куџкањем
џо кори. Осмехом Биберче њима одџовори џа оџеџ, журеџи, џође своме циљу.
Зеџ џа је џраџиџо скоро целу миљу.

А за њо се време у царсџву далеком дешавало ово, као у сну неком сџраш-
ном: сџазом, која на језеро води, иџла је џринџеза. Ако се доџоди да Биберче
можда закасни, не сџиџне а друџи се јунак не нађе да диџне свој мач на аждају?
Ил’ од свакој мача ако она буде веџиџиџа и јача? Шџа ће онда биџи с јунаџима
наџим? Не знам, видеђемо. Помало се џлаџим.

ЗАНИМЉИВОСТ О ДЕЛУ

Драма Биберче
први пут је одигра-
на 1961. године у
Београдском по-
зоришту „Бошко
Буха”.

✿ Прочитао/ла си народну бајку *Биберче* и са CD-а чуо/ла одломке из истоимене драме за децу. Уочи мотиве који су слични и оне који се разликују. Шта закључујеш упоређујући јунака бајке са јунаком ове драме:

- а) потпуно се разликују;
- б) помало су слични;
- в) подударни су?

Образложи свој избор.

✿ Биберче намерава да се сукоби са алом и то саопштава својим друговима Свадиши и Добриши. Како његову одлуку прихвата Добриша, а како Свадиша? Током разговора који воде можеш да уочиш многе Свадишине мане. Наведи их поткрепљујући то примерима из текста. Које особине правог друга показује Добриша?

✿ Пре поласка Биберче се није поздравио са мајком. Шта мислиш, зашто?

- а) Био је у журби и није стигао да то учини.
- б) Из страха да га њене сузе не задрже.
- в) Да је не би растужио.

Определи се за један од понуђених одговора.

✿ У једном тренутку Биберче се двоуми да ли да настави свој поход према али. Шта га бодри да оствари циљ који је себи поставио?

✿ Његовим одласком туга и забринутост увукли су се у све домове села, али солидарност је на делу. У којим поступцима сељана је препознајеш?

✿ Становници шуме на свој начин исказују подршку Биберчету. Издвој делове текста који то потврђују.

✿ Кад почиње заплет у овом одломку? Посматрај улогу приповедача (наратора). Обрати пажњу на дидаскалије (пишчеве напомене у заградама). Коју улогу имају дидаскалије?

✿ Именима Свадиша и Добриша назначене су битне особине ових јунака. У каквом су односу име Биберче и поступци главног јунака?

✿ Уколико је овај одломак подстакао твоју радозналост да сазнаш како је протекао сукоб између Биберчета и але, то је добар разлог да прочиташ дело до краја.

Љубиша Ђокић (1929–1996), драмски писац и редитељ. Рођен у Даниловграду. Режирао децје серије: *Коцка, коцка, коцкица*; *Коларићу-Панићу*; *Расковник*. Написао драме *Биберче*, *У цара Тројана козје уши*, *Гргило* и друге.